

EEN ONTHULD GEHEIM.

Het is thans bijna veertig jaren geleden, dat in Engeland een boek verscheen, dat zeer de algemeene aandacht trok en beurtelings scherp veroordeeld of levendig bewonderd werd. In weinige jaren volgden elkander een reeks van drukken op, en het werd ook spoedig in andere Europeesche talen overgebracht. Wij hebben het oog op de *Vestigtes of Creation*, in het Nederduitsch vertaald door Dr. VAN DEN BROEK, onder den titel van *Sporen der scheppingsgeschiedenis*. Het werk was eene poging om langs den natuurlijken weg het allengs ontstaan der geheele schepping, zooals deze thans bestaat, te verklaren. Die poging was stout en sprak tot het verstand en de verbeelding. Ofschoon niet geheel nieuw, — want LAMARCK had reeds in 1809 met zijne *Philosophie Zoologique* hetzelfde doel beoogd, maar LAMARCK had daarvan weinig voldoening ingeoogst en zijn werk was bijna vergeten, zelfs door het wetenschappelijk publiek, — was toch de inhoud van de *Vestigtes* eigendommelijk genoeg om in den schrijver iemand te erkennen, die zelf oorspronkelijke denkbeelden had en in staat was deze in eenen vorm te gieten, wel geschikt om onder het groote publiek opgang te maken. Streng wetenschappelijk ontwikkelde en denkende mannen haalden er wel is waar de schouders over op, en niet zonder reden, want er kwamen in dit boek verscheidene zaken voor, die den toets eener wetenschappelijke kritiek onmogelijk konden doorstaan en die bewezen dat de schrijver eene te groote vooringenomenheid had met de stelling, die hij in zijn boek zocht te bewijzen, en aan zijne phantasie eenen te vrijen loop liet, om hem een volkomen vertrouwen op zijn kennis en onbevooroordeelde waarheidsliefde te schenken. De gestrengte natuurwetenschappelijke methode, die vooral streeft naar het zorgvuldig onderscheiden tusschen hetgeen werkelijk bewezen is en hetgeen hypo-

thetisch als mogelijk en misschien als waarschijnlijk mag worden aangenomen, was in dit boek niet genoeg in het oog gehouden. Eerst toen het werk van DARWIN, zijne *Origin of Species*, in 1859 verscheen, een werk uitmuntende juist door die gestrengte wetenschappelijke methode, was de evolutieleer op vaste grondslagen gevestigd en uit het domein der hersenschimmen overgegaan op dat waarop men hopen mag de waarheid te ontmoeten.

Toch moet dankbaar worden erkend dat de *Vestiges* de geesten van het tijdens het verschijnen van dit werk levend geslacht op dat van DARWIN heeft voorbereid, en bezwaarlijk zoude het laatste dadelijk een zoo groot en instemmend publiek gevonden hebben, indien de elkan-der snel opgevolgde herdrukken van het eerste de daarin voorkomende voorstellingen over de allengsche veranderingen van het organische leven op aarde door natuurlijke oorzaken niet reeds vrij algemeen gangbaar hadden gemaakt.

Wie echter was de auteur van dit merkwaardige boek? Ziedaar de vraag, welke al ras na zijn verschijnen van meer dan ééne zijde opgeworpen werd. Het was verschenen bij de welbekende Londensche uitgeverfirma CHAMBERS, maar wie de schrijver was werd op het titelblad niet vermeld. Eigenaars dier firma waren twee broeders: Dr. WILLIAM CHAMBERS en ROBERT CHAMBERS, beiden zeer ontwikkelde mannen, maar van wie men bezwaarlijk meende te kunnen verwachten dat zij of een hunner in staat zouden zijn tot het schrijven van een dergelijk boek, dat groote kennis op natuurkundig gebied, vooral op dat der geologie en palaeontologie veronderstelde. Verschillende bekende geologen werden er dan ook van verdacht, doch toen elk hunner verklaarde het vaderschap van dit boek, dat zooveel opzien verwekte, noch te kunnen noch te willen aanvaarden en bepaaldelijk LYELL en zij die zijne volgers waren het bestreden en er de zwakheid der bewijsvoering, ja verscheidene daarin voorkomende dwalingen aantoonde en gispte, moest men wel eindelijk besluiten dat het goed bewaarde geheim zijne oplossing moest vinden bij een lid der familie CHAMBERS zelve, en vrij algemeen hield men het er voor dat Mistress CHAMBERS, de echtgenoot van den oudsten broeder, die eene zeer ontwikkelde dame was, zoo niet alleen, dan in vereeniging met een of beide uitgevers als de eigenlijk verantwoordelijke persoon voor de uitgave moest worden beschouwd.

Thans, in eene voorrede, geplaatst voor de pas verschenen 12de editie der *Vestiges*, die vermoedelijk wel de laatste zal zijn, is het

geheim onthuld door den schrijver der voorrede, den heer ALEXANDER IRELAND, die er de laatst overlevende bezitter van was. De eenige schrijver van het boek is, blijkens zijne mededeelingen, de jongste der beide broeders, ROBERT CHAMBERS, wiens naam dan ook voor het eerst als schrijver op het titelblad vermeld is. De reden waarom deze nimmer openlijk daarvoor had willen doorgaan was, dat het bij de firma waarvan hij en zijn broeder de vennooten waren, als regel was aangenomen geene boeken uitgegeven, die handelden over betwistbare punten van politiek of theologie. Toen ROBERT overleden was, had nog WILLIAM zich vast aan dien regel gehouden en had zelfs van den heer IRELAND verlangd dat ook hij nimmer het geheim openbaren zoude. Deze had dit echter geweigerd, omdat hij die belofte niet aan ROBERT tijdens diens leven gegeven had, en nu ook WILLIAM gestorven is, rekende hij zich verplicht het lang bewaarde geheim voor het publiek te onthullen.

Amersfoort, 28 Juli 1884.

Hg.